

Research Paper

Exploring the Quality of the Destination among the Mentality of Marginalized Immigrant Women in Yazd City, a Contextual Study

Fatemeh Jafari Naeimi¹, Maliheh Alimondegari^{*2}, Ali Ruhani³

1. Fatemeh Jafari Naeimi; M.A in Demography, Department of Social sciences, Yazd University, Yazd, Iran

2. Maliheh Alimondegari; Associate Professor in Demography, Department of Social sciences, Yazd University, Yazd, Iran (Corresponding Author)

3. Ali Ruhani; Associate Professor in Sociology, Department of Social sciences, Yazd University, Yazd, Iran

Received: 2023/09/06

Revised: 2024/03/04

Accepted: 2024/01/06

Use your device to scan and read
the article online

DOI:

[10.30495/jzvj.2024.32374.4065](https://doi.org/10.30495/jzvj.2024.32374.4065)

Key words:

Immigrant Women,
Immigration Destination,
Cost and Benefit, Desirability,
Yazd City.

Abstract

Introduction: Change has always been the basic principle of human life. The heart of modern society is change and communication. The development process has facilitated the change in origins and destinations. Migration is one of the main consequences of this situation. In the meantime, in recent years, women have increasingly entered the migration cycle, and migrations have taken a female direction. Classical theories drew a linear relationship from repulsion to attraction, but it seems that the evaluation of the destination and life from the perspective of an immigrant woman has its own complexities. In fact, the aim of the current research was to investigate this process.

Materials and Methods: Using the method of systematic grounded theory, 21 women who immigrated to Yazd city from different provinces of the country were selected purposefully and theoretically. The data collection tool was semi-structured interview and data analysis was done using open, central and selective coding method.

Findings: Based on research findings; 384 concepts, 77 sub-categories, 14 main categories and finally the central category of attractiveness of the destination were extracted. In general, the results showed that living in small and developing cities is more favorable for immigrant women. They find more favorability in these cities in terms of jobs, maintaining security, etc. A process that fades to a great extent in big cities and loses its usefulness. But this assessment is never permanent and the immigrant woman constantly rethinks about the realities of her life. As a result, considering that the decision to migrate is based on cost and benefit and no platform is completely beneficial, to achieve a deeper understanding and a broader view of women's migration, especially the living conditions at the destination and the degree of favorability or harm caused by migration for Women, more research is needed in this field.

Citation: Jafari Naeimi F, Alimondegari M, Ruhani A. Exploring the quality of the destination among the mentality of marginalized immigrant women in Yazd city, a contextual study. Quarterly Journal of Women and Society. 2024; 15 (57): 97-112.

* **Corresponding author:** Maliheh Alimondegari

Address: Associate Professor in Demography, Department of Social sciences, Yazd University, Yazd, Iran.

Tell: 09133599958

Email: m.alimondegari@yazd.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Castles and Miller call the feminization of immigration one of the important developments of the age of immigration. This indicates the presence of more women in the migration flows in the quantitative dimension and the increase in the migration of independent women in the qualitative dimension (1, 2, 3). The share of immigrant women in both domestic and international migration has increased significantly (2). According to the latest statistics published by the United Nations, in 2020, the ratio of immigrant women is 3.5% of the world's population, compared to the ratio of immigrant men's ratio of 3.7% of the world's male population (21). In Iran, the share of women in the migration flow has increased from 45% in the period of 1986-1996 to 48.6% for the period of 2011-2016. Also, according to the immigration and net immigration statistics in the period of 2011-2016, Yazd province is one of the first four provinces that accept immigrants in the country and is a desirable destination for both sexes (2, 22).

Methods

Qualitative methodology has been used in the current research. The aim of this research is a women's narrative of migration waves that are formed due to two-way instability in immigrant-first and immigrant-receiving regions. Therefore, the best strategy for analyzing this process is the grounded theory with the systematic approach of Corbin and Strauss (23). The participants in this research were selected by purposeful sampling and then theoretically. The entry criteria of the participants were as follows: the participants must be female and have immigration experience (independent/subordinate). In the selection of the samples, an effort was made to take into account maximum diversity, including women's age, marital status, literacy level, job field, and the type and reason of migration (independent-subordinate) and the diversity of the provinces of origin. In order to

find reliable data in order to accurately clarify the dimensions of the current research, the interviews continued until data saturation was reached, that is, until the obtained data became duplicated. In this regard, in the period from August to November 2022, with 21 women who immigrated to Yazd from different provinces of the country and the duration of their stay in this city is more than two years and they have the mentioned characteristics; the interview took place. The data collection tool in this research was a semi-structured interview.

Findings

Data analysis in a consistent, orderly and continuous process led to the formation of the core category (phenomenon) of attraction of the destination. This phenomenon includes 14 main categories, 77 sub-categories and 384 concepts. The findings showed migration in the family network and the cost-benefit of migration as causal conditions; they have played a role in the formation of the central phenomenon of attraction of the destination. Among the personal and social characteristics of the participants, which are among the conditions that influence the central phenomenon and have an effect on the strategies, there are two subcategories of empowered women and women's doubts. In this regard, structural and macro conditions such as political vortex, lack of life in origin, gender/immigration/occupational discrimination, mental captivity and peace of origin as intervening conditions have facilitated or limited the implementation of the strategy. Conditional life in the destination and plural adaptation in the destination are among the strategies that immigrant women have adopted to achieve the attraction of the destination (central phenomenon). The consequences of adopting strategies against the central phenomenon, the categories of feminization of migration, the drop in desirability of the destination, and appreciation have been unchanged. The consequences of adopting strategies against

the central phenomenon, the categories of feminization of migration, the drop in desirability of the destination, and appreciation have been unchanged.

Discussion

The desirability of immigration depends on various factors. The most prominent dimensions of the desirability of immigration include access to facilities, security and social-environmental peace, cost-income balance, diversity of employment at each skill level, socio-economic support, individual-social freedom and independence, and acceptance of cultural pluralism. Not only stepping on the path of migration is a subjective estimate in the context of the desirability of migration, but staying in the destination, immigrating again, and encouraging a group of acquaintances to migrate also takes place in a complex calculation of the type and extent of desirability of migration.

Conclusion

Keeping in mind that in no region is the desirability of migration fully found and considering the constant rethinking of women in the search for desirability in the path of migration, the following proposition can be expressed. From the point of view of women, small cities have more favorable conditions in estimating the cost-benefit of migration to make their efforts to improve their quality of

life more effective. As a result, considering that the decision to migrate is based on cost and benefit and no platform is completely beneficial, to achieve a deeper understanding and a broader view of women's migration, especially the living conditions at the destination and the degree of favorability or harm caused by migration for Women, more research is needed in this field.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

All participants in the study participated in the study by filling out a consent form, and the researchers assured them that the results of the research were confidential.

Funding

There is no funding support.

Authors' contributions

The article is an excerpt from a M.A dissertation. The first author is a M.A. student of Demography in Yazd University, the Second author is the Supervisor and the responsible author and the third author is the dissertation consultant.

Conflicts of interest

Authors declared no conflict of interest.

مقاله پژوهشی

کاوش کیفیت مقصد در میان ذهنیت زنان حاشیه‌نشین مهاجر شهر یزد، یک مطالعه زمینه‌ای

فاطمه جعفری‌نعمی^۱، ملیحه علی‌مندگاری^{۲*}، علی روحانی^۳

۱- فاطمه جعفری‌نعمی؛ دانشجوی کارشناسی ارشد جمعیت‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

۲- ملیحه علی‌مندگاری؛ دانشیار جمعیت‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

۳- علی روحانی؛ دانشیار جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

چکیده

هدف: تغییر همیشه اصل اساسی زندگی بشر بوده است. قلب جامعه مدرن، تغییر و ارتباط است. فرایند توسعه، تغییر در مبداها و مقاصد را تسهیل کرده است. مهاجرت یکی از پیامدهای اصلی این وضعیت است. در این میان، زنان در سال‌های اخیر هر چه بیشتر به گردونه مهاجرت وارد شده‌اند و مهاجرت‌ها سمت و سوی زنانه به خود گرفته است. نظریه‌های کلاسیک رابطه‌ای خطی از دافعه تا جاذبه را ترسیم می‌کردند؛ اما به نظر می‌رسد ارزیابی از مقصد و زندگی از دید یک زن مهاجر، پیچیدگی‌های خاص خود را دارا است. در واقع هدف پژوهش حاضر واکاوی این فرایند بوده است.

روش: با استفاده از روش نظریه زمینه‌ای سیستماتیک، ۲۱ نفر از زنان مهاجر به شهر یزد از استان‌های مختلف کشور به صورت هدفمند و به شیوه نمونه‌گیری نظری انتخاب شده‌اند. ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و تحلیل داده‌ها به شیوه کدگذاری باز، محوری و گزینشی صورت گرفته است.

یافته‌ها: بر پایه یافته‌های پژوهش؛ ۳۸۴ مفهوم، ۷۷ مقوله فرعی، ۱۴ مقوله اصلی و در نهایت مقوله مرکزی دل‌ربایی مقصد استخراج گردید. به‌طور کلی نتایج نشان داد که زندگی در شهرهای کوچک و در حال توسعه مطلوبیت بیشتری برای زنان مهاجر دارد. آنها در این شهرها مطلوبیت بیشتری به‌لحاظ شغلی، حفظ امنیت و ... پیدا می‌کنند. فرآیندی که در شهرهای بزرگ تا حد زیادی رنگ می‌بازد و مطلوبیت خود را از دست می‌دهد؛ اما این ارزیابی هیچوقت دائمی نیست و زن مهاجر به‌طور پیوسته در مورد واقعیت‌های زندگی خود بازاندیشی می‌کند. در نتیجه با توجه به این امر که تصمیم به مهاجرت بر اساس هزینه-فایده بوده و هیچ بستری دارای مطلوبیت کامل نیست، برای دستیابی به درک عمیق و دیدی وسیع‌تر در حوزه مهاجرت زنان به‌ویژه شرایط زندگی در مقصد و میزان مطلوبیت یا آسیب حاصل از مهاجرت برای زنان، تحقیقات بیشتری در این زمینه نیاز است.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۱۵

تاریخ داوری: ۱۴۰۲/۱۰/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۱۶

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/jzv.2024.32374.4065

واژه‌های کلیدی:

زنان مهاجر، مقصد مهاجرتی، هزینه و فایده، مطلوبیت، شهر یزد.

* نویسنده مسئول: ملیحه علی‌مندگاری

نشانی: دانشیار جمعیت‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

تلفن: ۰۹۱۳۳۵۹۹۹۵۸

پست الکترونیکی: m.alimondegari@yazd.ac.ir

مقدمه

کاستلز و میلر^۱، زنانه شدن مهاجرت^۲ را از تحولات مهم عصر مهاجرت^۳ عنوان می‌کنند. این امر اشاره به حضور بیش از پیش زنان در جریان‌های مهاجرتی در بعد کمی و افزایش مهاجرت زنان مستقل در بعد کیفی دارد (۱،۲،۳). این تغییرات با دگرگونی جایگاه و موقعیت زنان در خانواده و اجتماع در پی فرایند توسعه و جهانی شدن قابل تبیین است (۴). شاید در بسیاری از موارد به ظاهر زنان تصمیم‌گیرنده اصلی برای ترک زادگاه نباشند، اما میل به زندگی در شهرها در بین زنان بیشتر بوده و اغلب زنان، خانواده‌ها را به سمت مهاجرت سوق می‌دهند (۵). بنابراین با وجود اینکه دلایل و تجارب مهاجرت تحت تأثیر طیف وسیعی از عوامل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است اما، جنسیت و سن افراد نقشی کلیدی در تجارب مهاجرت ایفا می‌کند (۶). جنسیت به‌عنوان برجسته‌ترین محورهای بحث زنانه شدن مهاجرت، پیامدها و تبعات مهاجرت در مبدأ و مقصد را و در نهایت، هویت و ادغام مهاجران را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۷،۸).

بررسی‌های ساداتی و علوی (۹) و محمودیان و محمودیانی (۱۰) زنان را مؤلفه‌ای تأثیرگذار در فرآیند می‌دانند. تحقیقات اسماعیلی و محمودیان (۱۱)، اسماعیلی و محمودیان (۴)، مشفق و خزایی (۲)، هانوی (۱۲)، تیتنسور^۵ و منصور (۱۳)، لاتوف^۶ و همکاران (۱۴)، فلوری (۱۵)، اشتغال را از جمله عوامل مهم شکل‌دهنده مهاجرت زنان به حساب می‌آورند. یافته‌های خواجه‌نوری و شریفی (۱)، افیونی و قاسمی (۱۵)، پژوهش‌های سیفی (۱۶)، صادقی و ولدوند (۷)، هانوی (۱۲) اهمیت انگیزه‌های غیراقتصادی همچون آزادی بیشتر و دسترسی به امکانات را برای مهاجرت زنان بیشتر می‌دانند. یافته‌های خواجه‌نوری و شریفی (۱) نشان می‌دهد، مهاجرت می‌تواند برای زنان منافع و هزینه‌هایی همچون افزایش سرمایه‌اجتماعی یا تبعیض‌های اجتماعی به‌همراه داشته‌باشد. بررسی‌های افشانی و شیر (۱۷) چالش ادغام مهاجران و افزایش بدبینی بومیان نسبت به مهاجران را از نقاط ضعف حضور مهاجران در یزد می‌داند. بررسی افیونی و قاسمی (۱۵) حکایت از اتخاذ زیست مهاجرتی از سوی زنان دارد. مطالعه بالانشه و بیسواس^۸ (۱۸) حکایت از عدم پذیرش مهاجرت زنان در بنگلادش مگر در مواردی چون شرایط ناتوانی مردان دارد. بررسی‌های رادویچ^۹ (۳) و آلبرشت^{۱۰} و همکاران (۱۹) نیز شرایط مهاجرت برای زنان را دشوارتر می‌دانند.

سهم جمعیت زنان مهاجر در هر دو نوع مهاجرت داخلی و بین‌المللی افزایش چشمگیری یافته است (۲). پژوهش زلوتنیک^{۱۱} از افزایش ۲ درصدی حضور زنان در فرآیند مهاجرت طی چهار دهه و از سال ۱۹۶۰ حکایت دارد (۲۰). همچنین تازه‌ترین آمار منتشر شده از سوی سازمان ملل، در

سال ۲۰۲۰، حکایت از نسبت ۳/۵ درصدی زنان مهاجر از جمعیت جهان در برابر ۳/۷ درصدی نسبت مردان مهاجر از جمعیت مردان جهان دارد (۲۱). در ایران نیز همسو با جهان، سهم زنان در جریان مهاجرتی افزایش یافته و از ۴۵ درصد در دوره زمانی ۱۳۷۵-۱۳۶۵ به ۴۸/۶ درصد در دوره ۱۳۹۵-۱۳۹۰ رسیده است. در این راستا با توجه به آمارهای مهاجرتی و خالص مهاجرت در دوره‌های ۱۳۹۰-۱۳۸۵ و ۱۳۹۵-۱۳۹۰، استان یزد جزء چهار استان اول مهاجرپذیر کشور و مقصدی مطلوب برای هر دو جنس می‌باشد (۲،۲۲). بر اساس مطالب ذکر شده الگوی مهاجرت در کشور همسو با جهان در حال تغییر بوده و کشور شاهد افزایش حضور بیش از پیش زنان در این فرآیند است. در این میان جریان بسیار قوی مهاجرتی به استان یزد در چنددهه اخیر و قرار گرفتن این استان در ردیف چهار استان اول مهاجرپذیر کشور طی دو دهه متمادی که زنان حضوری پررنگ در آن دارند از یک‌سو و همچنین بررسی میزان و پایداری کیفیت مقصد در یک فرآیند بلند مدت برای زنان مهاجر به دلیل متأثر ساختن جریان‌های مهاجرتی این جنس از سوی دیگر، از مسائل قابل تأمل می‌باشد که به کاوش بیشتر و دقیق‌تری نیاز دارد. بنابراین این پژوهش تلاش دارد تا با نظر گرفتن فرآیند مهاجرت این جنس در یک پیوستار گسترده به این پرسش‌ها پاسخ دهد: ابعاد یک مهاجرت مطلوب از دید زنان مهاجر چیست؟ و زمینه دستیابی به این مطلوبیت در مقصد چگونه فراهم می‌شود؟

روش و ابزار پژوهش

در پژوهش حاضر از روش‌شناسی کیفی و راهبرد نظریه زمینه‌ای با ره‌یافت نظام‌مند کوربین و استراوس^{۱۲} (۲۳) استفاده شده است. مشارکت‌کنندگان در این پژوهش در ابتدا به‌صورت هدفمند و سپس نظری انتخاب شدند. برای یافتن داده‌های مطمئن در جهت شفاف‌سازی دقیق ابعاد پژوهش حاضر، مصاحبه‌ها تا زمان رسیدن به اشباع داده ادامه یافت. در این راستا در بازه زمانی مرداد تا آبان ۱۴۰۱، با ۲۱ نفر از زنانی که از استان‌های مختلف کشور به یزد مهاجرت کرده و طول مدت اقامت‌شان در این شهر، بیش از دو سال بود مصاحبه صورت گرفت. معیارهای شمول مشارکت‌کنندگان بدین‌گونه بود: مشارکت‌کنندگان زن و دارای تجربه مهاجرت (اعم از مهاجرت به صورت مستقل یا مهاجرت تبعی) باشند. در انتخاب نمونه‌ها تلاش شد تا حداکثر گوناگونی از جمله سن زنان، وضع تاهل، سطح سواد، زمینه شغلی و نوع و علت مهاجرت (مستقل-تبعی) و تنوع استان‌های مبدأ لحاظ شود.

ابزار گردآوری داده‌ها در این تحقیق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بوده است. زمانبندی مناسب مصاحبه به واسطه اشتغال و مشغله‌های دیگر زندگی

⁷ -Fleury

⁸ -Blanchet & Biswas

⁹ -Radowicz

¹⁰ -Albrecht

¹¹ -Zlotnik

¹² -Corbin & Strauss

¹ -Castles & Miller

² -Feminization of migration

³ -Migration Period

⁴ -Ha Noi

⁵ -Tittensor

⁶ -Lattof

مشارکت‌کنندگان از جمله همسر و فرزندان‌شان، متغیر بود که در برخی موارد مصاحبه‌های طولانی طی چند جلسه تکمیل شد. در ادامه، داده‌ها به صورت کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی به صورت نظامند و پیوسته مورد تحلیل قرار گرفت. با توجه به ملاحظات اخلاقی، قبل از شروع فرآیند مصاحبه، اطلاعات کاملی توسط محقق به

مشارکت‌کنندگان از جمله اهداف پژوهش، طریقه انتشار و نتایج آن ارائه گردیده‌است. در زمینه اعتمادپذیری تحقیق در پایان مصاحبه برای رفع ابهامات باقی‌مانده با مشارکت کنندگان دوباره صحبت شد و همچنین جمع‌بندی و نتایج حاصل شده با دو نفر از اساتید کنترل و مورد ارزیابی قرار گرفت.

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت شناختی زنان مهاجر مشارکت‌کننده در پژوهش، سال ۱۴۰۱

پاسخگو	سن	تحصیلات	شغل	وضع تاهل	تعداد فرزند	مبدا مهاجرت	طول مهاجرت (به سال)	نوع مهاجرت
آرزو	۲۴	اول دبیرستان	کارخانگی	متاهل	۲	خوزستان	۸	همراه باهمسر
زهره	۲۸	دیپلم	خانه‌دار	متاهل	۱	کرمانشاه	۳	همراه باهمسر
مریم	۲۸	سیکل	خدماتی	مطلقه	۲	فارس	۲	مستقل
ندا	۳۰	کارشناسی	ماما	مجرد	۰	فارس	۸	مستقل
سارا	۳۲	کارشناسی	خانه‌دار	متاهل	۲	سیستان و بلوچستان	۱۰	همراه باهمسر
فرشته	۳۷	سیکل	جمع‌آوری ضایعات	در شرف طلاق	۲	فارس	۷	مستقل
معصومه	۳۷	ابتدایی	خدماتی	متاهل	۲	فارس	۱۵	همراه باهمسر
حلیمه	۳۷	ابتدایی	کارگر گلخانه	متاهل	۳	زابل	۵	همراه باهمسر
شیما	۳۸	دیپلم	خدماتی	مطلقه	۲	اهواز	۸	مستقل
آسیه	۳۸	کارشناسی	خانه‌دار	متاهل	۲	فارس	۱۱	مستقل
سمیرا	۴۰	دیپلم ناقص	خدماتی	متاهل	۳	کرمان	۸	مستقل
محبوبه	۴۰	دیپلم	کارمند	متاهل	۲	کرمان	۲۰	خانوادگی
لایا	۴۲	دیپلم	مربی ورزشی	متاهل	۲	شیراز	۳	همراه باهمسر
زیبا	۴۲	نهضت	خدماتی	مطلقه	۳	زنجان	۱۲	مستقل
لیلا	۴۳	دیپلم	خانه‌دار	متاهل	۲	کرمان	۷	همراه باهمسر
زینب	۴۵	ابتدایی	خدماتی	متاهل	۲	مشهد	۱۸	همراه باهمسر
زهرا	۴۵	ارشد بالینی	روانشناس	مجرد	۰	تهران	۱۳	خانوادگی
سلیمه	۴۶	سوم نهضت	کارگر	متاهل	۵	سیستان و بلوچستان	۷	مستقل
رخشان	۵۰	بیسواد	کارگر	متاهل	۱۰	سیستان و بلوچستان	۸	همراه باهمسر
فاطمه	۵۱	ابتدایی	خانه‌دار	متاهل	۳	کرمان	۷	همراه باهمسر
ناهد	۵۵	کارشناسی	بازنشسته	بیوه	۲	کرمان	۶	همراه باهمسر

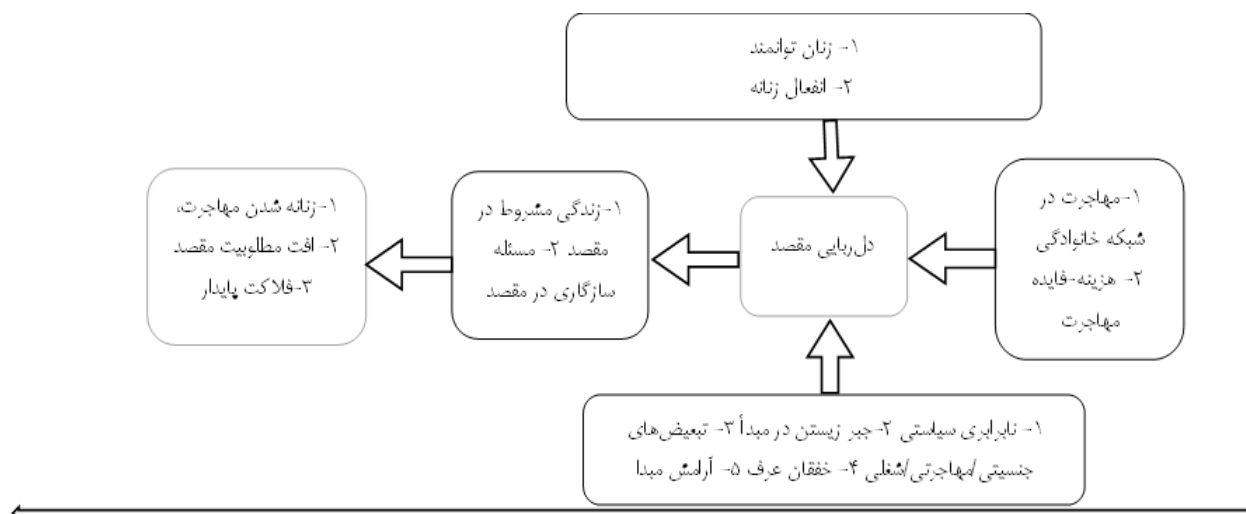
یافته‌های پژوهش

تحلیل داده در یک فرآیند منسجم و منظم به صورت زمانبندی شده موجب شکل‌گیری مقوله هسته (پدیده) دل‌ربایی مقصد بود. این پدیده شامل ۱۴ مقوله اصلی، ۷۷ مقوله فرعی و ۳۸۴ مفهوم می‌باشد که به دلیل حجم بالای مفاهیم از ذکر آن‌ها صرف‌نظر شده‌است.

جدول ۲- مقولات مربوط به دل‌ربایی مقصد

مقوله هسته	مقولات اصلی	مقولات فرعی
	مهاجرت خانوادگی، گسترش شبکه خویشاوندی در مقصد، شبکه دوستانه تشویق‌گر، شبکه خویشاوندی تشویق‌گر، عمومیت مهاجرت از زادگاه، وابستگی حمایتی لیدی به خانواده، حمایت‌های خانوادگی، وابستگی عاطفی خانوادگی، مزایای مهاجرت خانوادگی/خویشاوندی، آشنایی با مقصد قبل از مهاجرت، بندهای وابستگی، حمایت‌های پایدار خانواده.	
	عدم تشویق دیگران به مهاجرت، موانع مهاجرت، مشوق‌های بازگشت، هراس‌های مهاجرت.	زنان توانمند، استقلال شخصیتی، زنان بامهارت.
	زنان توانمند	اما و اگرهای توانمندی، مرگ روح، فقدان مهارت، انزوای اجتماعی در مقصد.
	انفعال زنانه	خفقان عرف در مبدأ، کشتش خاک، بندهای نامرئی محیط‌های آشنا، رکود فرهنگی/اجتماعی زادگاه، اسارات ذهنی توسط عرف.
	خفقان عرف	جستجوی مطلوبیت و مهاجرت، بستر آشوب زده مبدأ، مرگ زندگی در زادگاه، جبر زیستن در مبدأ
	جبر زیستن در مبدأ	فقدان توجه سیاستی به مبدأ، نابرابری توزیع امکانات در کشور، گرداب سیاستی.
	نابرابری سیاستی	دشواری‌های مهاجرت مستقل زنان، منیت‌های پایدار مردانه، چرایی جنسیت مداری اشتغال.
	تبعیض‌های جنسیتی/مهاجرتی/شغلی	زیست مقتدرانه زنان زادگاه، زندگی آرام زادگاه.
	آرامش مبدأ	فشارها در مقصد، جنسیت‌مداری مقصد، مطلوبیت مشروط زندگی در مقصد، سبک زندگی سخت‌گرانه مقصد، دلایل اشتغال، اشتغال سطح پایین، جایگاه اجتماعی در گروه... مهارت تضمین‌کننده پیشرفت.
	زندگی مشروط در مقصد	ادغام عینی/ذهنی در مقصد، تکثرگرایی فرهنگی، در مقصد یکپارچگی در مقصد، ترجیحات درون گروهی، ترجیحات برون گروهی.
	مسئله سازگاری در مقصد	افزایش تمایل زنان به مهاجرت، شکستن عرف، شروع زیست اجتماعی زنان در زادگاه، تکنولوژی و تغییرات زندگی، تاثیرگذار در مسیر مهاجرت، نرمش‌های مردانه، آگاهی معکوس: از دختران به مادران.
	زنانه‌شدن مهاجرت	کلوپ‌های مهاجرتی مقصد، مهاجرهراسی مهاجران، مطلوبیت فزاینده در شهرهای جوان.
	افت مطلوبیت مقصد	تقدیر بی تغییر، والدگری برای والدین، غم پایدار نان، موانع پیشرفت، تسلیم زندگی، بازماندن از زندگی مطلوب در مقصد، سوخت شدن مهارت در مقصد.
	فلاکت پایدار	

دل‌ربایی مقصد

شکل ۱- مدل پارادایمی (محقق ساخته)

حلیمه (۳۷ساله، پنج ابتدایی، ۵سال اقامت): الانم که شوهرم زندانه، من مجبورم برم زابل چون اینجا نه خونه ای دارم، نه کسی دارم که حمایت کنه.

شرایط زمینه‌ای

شرایط زمینه‌ای تأثیرگذار بر پدیده و راهبردها دربرگیرنده مقوله‌های زنان توانمند و انفعال زنانه می‌باشد. معیار و مقیاس‌های توانمندی در هر بستر و فرهنگی متفاوت است. اما در مجموع ساخت زندگی با وجود مشکلات فراوان و فقدان شرایط مناسب از نشانه‌های مهم توانمندی است که زنان مشارکت‌کننده به آن اشاره داشته‌اند. برخی از آنان از استقلال شخصیتی و تصمیمی خود در زندگی گفتند و اظهار داشتند در مسیر سخت زندگی گاهی حتی بدون کوچک‌ترین حامی و با تکیه بر توانایی‌های مهارتی خود؛ نه تنها توانستند از نابودی زندگی جلوگیری کنند، بلکه به پیشرفت نیز دست یافته‌اند. زنان مهاجر از تمام تلاش خود برای تحصیل و اشتغال فرزندان با وجود ناتوانی مالی برای آینده‌ای بهتر گفتند. آنان همچنین مهاجرت به‌خصوص به صورت مستقل را نوعی شجاعت خواندند که مطلوبیت در این مسیر نیاز به عزمی راسخ و تحملی بالا دارد.

مریم (۲۸ساله، سیکل، ۲سال اقامت): بچه‌ها رو تنهایی برداشتم اومدم یزد. همین که کار می‌کردم، یک سال واسه بچم تولد گرفتم، دوچرخه خریدم.

در این راستا گاهی عدم پیشرفت در زندگی و دستیابی به خواسته‌ها حاصل نوع نگرش و عدم ثبات شخصیتی و استقلال رفتاری است. برخی از زنان مشارکت‌کننده دلایل عدم دستیابی خود به مطلوبیت را متأثر از شخصیت حامی طلب خود در مشکلات و مسائل زندگی دانستند. آنان ذکر کردند که توانایی شروع و یا انجام کاری را به تنهایی نداشته و باید حتماً فردی، حمایت‌گر مالی یا عاطفی آنان در این مسیر باشد. این زنان در مسیر زندگی از یک‌سو به دلایل مختلف فرهنگی-اجتماعی، خانوادگی و یا شخصیتی از دستیابی به مهارت مناسب باز مانده و از سوی دیگر بر اثر تنش‌های بیشمار زندگی، به فرسایش روانی رسیده‌اند به‌طوری که حتی در شهر جدید نیز تمایلی به معاشرت اجتماعی نداشته و انزوا را ترجیح می‌دهند. در نتیجه، گاهی به دلیل این مسائل زندگی در شهر جدید هم، مطلوبیت مورد انتظار را برای آن‌ها ندارد.

آسیه (۳۸ساله، لیسانس، ۱۱ساله اقامت): از نیاز زنان به حامی برای پیشرفت می‌گویم: من فکر می‌کنم به حامی آدم داشته باشه بهتره، حداقل زن شاید خصلتش اینجور باشه.

شرایط مداخله‌گر

شرایط مداخله‌گر ساختاری خارج از حیطه فرد بوده و اجرای راهبرد را تسهیل یا تحدید می‌کند. این شرایط شامل: نابرابری سیاسی، جبر زیستن

تحلیل داده‌ها از مصاحبه نیمه‌ساختار یافته با زنان مهاجر به شهر یزد؛ شکل‌دهنده شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها به شرح زیر می‌باشد.

شرایط علی

شرایط علی شکل‌دهنده پدیده مرکزی شامل: مهاجرت در شبکه خانوادگی، هزینه-فایده مهاجرت می‌باشد. شبکه‌های مهاجرتی و گسترش آن در مقاصد مهاجرتی یکی از اشکال مهاجرت گروهی هستند که به تدریج به دنبال افزایش دافعه مبدأ و یا درک جاذبه‌های مقصد به واسطه افراد مهاجر خانواده، خویشاوند و دوستان شکل می‌گیرد. بسیاری از زنان مهاجر یا به دنبال تشویق اعضای خانواده، خویشاوندان و یا دوستان همسر به مهاجرت سوق داده شده بودند و یا با دیدن پیشرفت و امکانات برتر شغلی، تحصیلی، آزادی‌های اجتماعی و فرهنگی و... همتایان مهاجر خود تشویق به ترک زادگاه شده‌اند. جو مهاجرتی مبدأ نیز تأثیر فراوان ذهنی بر تصمیم مهاجرت زنان مشارکت‌کننده داشته‌است. از سوی دیگر برخی از زنان مهاجر از وابستگی‌های خانوادگی و نیاز خود به حمایت خانواده گفتند. آنان مزایای بسیاری نظیر امکان ماندن در منزل پدر و داشتن حمایت مالی خانواده برای جا افتادن در شهر جدید تا حمایت‌های عاطفی و دستیابی به امنیت با حضور خانواده و کاهش آسیب‌های روانی حضور آشنایان در یک محیط ناآشنا با فرهنگی بیگانه را ذکر کردند. البته در برخی موارد نیز مهاجرت به صورت پیروی خانواده از فرزندان به دلیل نیاز حمایتی دوسویه رخ داده‌است.

فرشته (۳۷ساله، سوم راهنمایی، ۷سال اقامت): دلیل مهاجرت خود را این‌گونه بیان می‌کنم: حالا اونجا که بودیم [زادگاه] می‌دونستم که پدر و مادرم اومدن به شهر دیگه، داراب نیستن کمک کنن. توقع از دایی و خاله اینا کمتره چون نمیکنن. ولی الان پدر و مادرم یزدند به امید اونا اومدم یزد...

همچنین تصمیم به مهاجرت بسیار چالش برانگیز است و نیاز به در نظر گرفتن ابعاد مختلف هزینه-فایده‌ای دارد. زنان مشارکت‌کننده از موارد بسیاری گفتند که مانع مهاجرت زنان زادگاه یا حتی تشویق‌کننده خود آنان به بازگشت به مبدأ است. ناتوانی‌های مالی و مشکلات مرتبط با یافتن مسکن و اشتغال، عدم پذیرش زنان مهاجر مستقل در مقصد، تفاوت‌های وسیع فرهنگی و محیطی، سختی تنهایی، دید منفی آشنایان به مهاجرت زنان، فقدان سرپرست از نگرانی‌ها زنان مشارکت‌کننده بود که آنان را نسبت به ماندن دچار تردید و زنان باقی مانده در زادگاه را برای مهاجرت دچار هراس کرده‌است. زنان مشارکت‌کننده سختی مهاجرت زنان و چگونگی زیستن آنان در مقصد را بسیار دانستند و برخی از آنان به دلایل مختلف نظیر گرانی، طولانی بودن مسیر، سختی تنهایی و هراس از عاقبت زنان مهاجر به ویژه از نوع مستقل در شهر ناآشنا، از تشویق همتایان خود به مهاجرت پرهیز کرده‌اند.

در مبدأ، خفقان عرف، آرامش مبدأ و تبعیضات جنسیتی/مهاجرتی/شغلی، می‌باشد. یکی از مسائل مهم در بحث‌های مهاجرتی، نابرابری توزیع امکانات و تجمیع آن در برخی از مناطق یک کشور نظیر کلانشهرها است. زنان مشارکت‌کننده نیز اظهار داشتند که از مهم‌ترین دلایل مهاجرت فقدان امکانات اشتغالی، تحصیلی و درمانی است. عدم امکانات در زادگاه از دید آنان مانعی بزرگ بر سر راه استقلال اجتماعی و فردی زنان در زادگاه و حتی اجبار مردان به تأمین معیشت از راه‌های غیرقانونی شده‌است. در نتیجه زنان مهاجر عدم توجه مناسب سیاستی را از علت‌های مهم مهاجرت برشمردند و معتقد بودند با فراهم شدن امکانات زندگی در بسیاری از بسترها ما شاهد کاهش مهاجرت و حتی افزایش بازگشت به زادگاه خواهیم بود. در سطح کلان‌تر آنان از بیکاری فزاینده حتی در بخش شهری جامعه گفته و معتقد بودند بسیاری از افراد در کشور توانایی یافتن اشتغال مرتبط با تحصیلات خود و یا درآمد مناسب را ندارند. قوانین اشتغالی نیز از سوی دیگر از معضلات مهمی است که سختی یافتن شغل را تشدید کرده‌است.

سارا (۳۳ ساله، کارشناسی، ۱۰ سال اقامت):
می‌گوید: اینجا می‌خواست کار داشته باشه که داره
[همسر]. اگر [مبدأ] بود مثل بقیه باید توی کار خلاف
می‌بود.

همچنین برخی مناطق به واسطه فقدان امکانات حتی در سطح اولیه زندگی، نابودی محیط طبیعی و خالی شدن از جمعیت به‌خصوص افراد جوان مرگ تدریجی را تجربه می‌کنند. زنان مشارکت‌کننده از سلسله فقدان اشتغال، ناتوانی مالی و در نتیجه سختی معیشت در زادگاه گفتند که سبب مهاجرت فزاینده و گروهی از این مناطق شده‌است. از سوی دیگر فقدان آرامش اجتماعی به واسطه اعتیاد و تنش‌های گروهی-قومیتی، رنج‌های فرهنگی، تنش‌های خویشاوندی و همسری، فقدان مسکن مناسب، درجا زدن زنان در این مناطق با وجود تحصیلات سبب شده که مهاجرت به مثابه تنها راه فرار از جبر زندگی در زادگاه و دستیابی به مطلوبیت پیش‌روی زنان قرار گیرد.

رخشان (۵۰ ساله، بیسواد، ۸ سال اقامت): در مورد
مهاجرت وسیع از زادگاه می‌گوید: قبلا قالی بافی
می‌کردن، الان هیچکی نیست اونجا. هیچ آبی نیست،
چند ساله.

در بعد فرهنگی، قدرت و کنترل قوانین عرفی در بیشتر مواقع از قوانین وضع شده توسط دولت‌ها در زندگی شخصی و اجتماعی افراد بیشتر است. زنان مشارکت‌کننده از قوانین سخت و محکم سنت گفتند که کوچکترین و شخصی‌ترین جنبه‌های زندگی آنان نظیر فرزندآوری و ازدواج را حتی با وجود مهاجرت تحت تاثیر قرار داده‌است. آنان معتقد بودند که زندگی در یک محیط آشنا با عرف تعریف شده که کوچکترین تغییری را نمی‌پذیرد سبب محدود شدن زنان حتی توسط خودشان برای دوری از انگ‌های

اجتماعی می‌شود. این محدودیت چنان ذهن آنان را به تسخیر خود می‌کشد که حتی در شهر جدید هم به واسطه باورهای تحمیلی زادگاه برای تغییر ظاهر، رفتار و نگرش هراس دارند. آنان این جنبه زندگی در زادگاه را بسیار سخت و سبب عقب‌ماندگی دانسته و اظهار داشتند تمایلی به بازگشت به محیط آشنای مبدأ ندارند و تعلق آنان به سرزمین مادری در حد دیدارهای کوتاه و کنترل شده با آشنایان است.

محبوبه (۴۰ ساله، دیپلم، ۲۰ سال اقامت):
می‌گوید: مثلا اقام میگفت اینجور درخواست تغییر
ظاهر. من میگفتم من روم نمیشه. برای اولین برای
من پالتوی قرمز گرفت. من اینقدر اذیت بودم. روم
نمیشد. فکر میکردم الان همه مردم یزد دارن فقط منو
نگاه می‌کنند. ما همیشه مشکی سرمه‌ای. تو اون
محیط/مبدأ بودیم.

اما برخی از مناطق از هر لحاظ چه آرامش و امنیت اجتماعی و چه برابری جنسیتی بسترهای مطلوبی برای زنان است. مهاجرت از این مناطق عمدتاً به دلایل شغلی و در مواردی بر اثر تنش‌های خانوادگی یا پیروی از فرزندان صورت می‌گیرد. زنان مشارکت‌کننده بستر زادگاه را محیط امن و آرام توصیف کرده و اظهار داشتند که زنان در آنجا آزادی و استقلال فردی و اجتماعی مناسبی داشته و در تصمیم‌گیری‌ها مختلف زندگی مشارکت چشم‌گیری دارند. آنان همچنین گاهی قدرت زنان در زادگاه را به مراتب بیش از مردان می‌دانستند. از سوی دیگر ارزیابی و جمعیت کم مبدأ از مزایای مهم زادگاه نسبت به مقصد بود که توسط زنان مهاجر ذکر شد.

ناهید (۵۵ ساله، کارشناسی، ۶ سال اقامت):
می‌گوید: بیشتر خانواده‌هایی که اطراف من
هستن، اقوام، آشناهایی که از قبل می‌شناختمشون،
حرف زن ترجیح تر، مقدم تره بر حرف مرد...

باید توجه داشت در بعد کلی مهاجرت، ترک زادگاه و شروع زندگی در شهری ناآشنا به خودی خود بسیار دشوار است. این مسئله در مورد زنان به‌ویژه به صورت مستقل با گره به باورها فرهنگی و قوانین اجتماعی؛ سختی مضاعفی را به آنان تحمیل می‌کند. زنان مشارکت‌کننده مواردی از سواستفاده‌های جنسی و جسمی نظیر اشتغال نامناسب از نظر نامنی محیط شغلی، سختی فزاینده، حقوق کم و... را در این مسیر بیان کردند. از سوی دیگر دید منفی جامعه مقصد به حضور تنها و بدون همراه زنان و دختران در این منطقه با درآمیختگی نگاه قومیتی رنج فراوانی را برای آنان به همراه داشته که سبب بازماندن آنان از اشتغال مناسب، یافتن مسکن، امنیت اجتماعی و ... شده‌است. مضاعف این که در بعد کلی به اعتقاد زنان مهاجر هنوز جامعه باورهای جنسیتی خود را حفظ کرده و قوانین با پشتیبانی از این باور مهر تأیید بر آن می‌زند.

لعیا (۴۲ ساله، دیپلم، ۳ سال اقامت): از سختی
مهاجرت مستقل زنان می‌گوید: به نظرم اگر آدمم

زهرا (۴۵ساله، ارشد بالینی، ۱۳سال اقامت): من پذیرفتم این جامعه این جوریه/ مقصد/ و تو باید شبیه قانون این جامعه بشی اگه میخوای دووم بیاری.

افراد در مسیر مهاجرت و زندگی در شهر جدید روش‌های مختلفی را برای به حداکثر رساندن مطلوبیت زیست خود اتخاذ می‌کنند. زنان مهاجر از تاثیرپذیری‌های خود و خانواده در زمینه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی از جامعه میزبان گفته و در مواردی به دلیل برتری فرهنگ مقصد یا تصمیم به ماندگاری همیشگی در شهر جدید سعی در ادغام کامل از لحاظ عینی و ذهنی داشته‌اند. برخی دیگر از آنان سعی در یکپارچگی داشته و در عین رعایت عرف‌های اجتماعی و فرهنگی جامعه میزبان، بخشی از فرهنگ خود نظیر زبان و پوشش را نیز حتی در حد چهاردیواری خانه حفظ کرده‌اند. برخی دیگر از زنان مهاجر از فرهنگ برتر زادگاه گفته و اظهار داشتند به دلیل مراد مکرر با زادگاه و یا وجود شبکه گسترده خانوادگی و خویشاوندی در مقصد تلاش دارند فرهنگ خودی را حفظ کنند. در نتیجه بر اساس شیوه اتخاذی از سوی زنان مهاجر آن‌ها رفتارهای اجتماعی خود نظیر معاشرت، ازدواج و ... را با ترجیحات درونگروهی یا برونگروهی انجام می‌دهند.

آرزو (۲۴ساله، اول دبیرستان و ۸سال اقامت): دوست دارم عربی رو یاد بگیرم/ فرزند/، در حدی که مثلاً بفهمه طرف مقابلش چی میگن. وقتی میاد تو شهر خودش خیلی غریب نباشه.

پیامد

پیامد راهبردهای اتخاذی در برابر پدیده مرکزی شامل: زنانه شدن مهاجرت، فلاکت پایدار و افت مطلوبیت مقصد می‌باشد. در دنیای امروز به واسطه تغییرات گسترده فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و تکنولوژی شاهد تحولات وسیع در زمینه‌های مختلف به‌ویژه حوزه زنان هستیم. زنان مشارکت‌کننده نیز از کاهش فشار عرف و پذیرش فرهنگی بیشتر در زمینه‌های اشتغال و تحصیل زنان گفتند. آنان معتقد بودند که این دگرگونی‌ها در جوامع کوچک‌تر به‌صورت شروع تلاش زنان در زمینه‌های آزادی و استقلال در ابعاد گوناگون نمود دارد و در جوامع بزرگ‌تر با کاهش شدید کلیشه‌های جنسیتی در ساختارهای مختلف خانوادگی و اجتماعی همراه بوده‌است. زنان مهاجر تحولات فرآینده تکنولوژی در زمینه حمل و نقل و فضای مجازی را موهبتی دانسته که زندگی زنان را از ایستایی نجات داده است. چنان‌که معتقد بودند در دنیای امروز به واسطه افزایش اطلاعات فرزندان، با یک آگاهی معکوس در زمینه زنان، از دختران به مادران روبرو هستیم. نتیجه این دگرگونی‌های تلاش زنان برای جستجوی مطلوبیت یا دستیابی به مطلوبیت بیشتر در ابعاد مختلف زندگی از راه‌های گوناگون نظیر مهاجرت است. زنان مشارکت‌کننده موارد بسیاری را از مهاجرت مستقل و موفق یا تمایل به مهاجرت زنان زادگاه گفته و معتقد به افزایش این روند بودند.

بخواد مهاجرت کنه باید با خانواده‌ش مهاجرت کنه. هرجایی بفهمن تنها داری زندگی می‌کنی به عنوان یه زن، اگر گرگم باشی بالاخره یه روز بهت حمله می‌کنن.

پدیده مرکزی: دل‌ربایی مقصد

مهاجرت به یک منطقه و ماندگاری، یک برداشت هزینه-فایده‌ای از میزان مطلوبیت مقصد نسبت به مبدأ است. زنان مشارکت‌کننده مطلوبیت فزاینده‌ای را در ابعاد مختلف اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، زیستی و حتی روانی در شهر جدید تجربه کرده بودند. برخی از آنان آزادی و استقلال اجتماعی- فرهنگی و پیوند اجتماعی سود محور را در مقصد تجربه کرده و معتقد بودند زندگی در شهر یزد با امنیت فراوانی که در زمینه‌های اشتغالی، درآمدی، محیطی و ... دارد؛ آرامش روانی را نیز برای آنان به همراه داشته‌است. انس به مقصد در برخی زنان مشارکت‌کننده و خانواده‌هایشان چنان بود که آنان شهر جدید را زادگاه خود می‌دانستند.

مریم (۲۸ساله، سیکل، ۲سال اقامت): اولش میرفتم نظافت در منزل، یه مدت میرفتم پرستاری... الان یکی کار پیدا کردیم با کمک خیرشون آقای [...]. بیمه داره، یه حقوق خوبی داره. صاحبکارم سخت گیریم نمیکنه. میتونم بچم بفرستم مدرسه بعدش برم اونجا، این خیلی مهمه.

راهبرد

راهبردهایی که از سوی زنان مهاجر برای بهره‌مندی از دل‌ربایی مقصد اتخاذ شده شامل: زندگی مشروط در مقصد و مسئله سازگاری در مقصد بوده است. هر جامعه‌ای قوانین خاصی را برای یک زندگی مطلوب تعریف می‌کند. این قوانین در قالب‌های اجتماعی، فرهنگی و حتی اقتصادی کنش و عملکرد اعضا را جهت می‌دهد. زنان مشارکت‌کننده از سبک زندگی بسیار سخت‌گیرانه مقصد در معاشرت، ازدواج، نگرش‌های اقتصادی، پذیرش افراد ناآشنا، جنسیت‌مداری و ... گفتند. آنان معتقد بودند برای آرامش و امنیت اجتماعی در مقصد نیاز به رعایت اصول و قوانینی نظیر رفتار مناسب اجتماعی و سالم همچون حفظ پوشش، پنهان نگه‌داشتن بی‌همسری، تنظیم مناسب روابط با مردان و ... است. برخی از زنان مهاجر نیز مهاجرت زنان بدون همسر با فرزندان را در جلب توجه حمایتی مردم مقصد مفید می‌دانستند. آنان همچنین داشتن جایگاه اجتماعی نظیر شغل مناسب، ثروت، مدرک بالا، لهجه برتر را در مطلوبیت زندگی در مقصد موثر دانستند. از سوی دیگر زنان مشارکت‌کننده از فشارهای بسیار خود در مقصد ناشی از تفاوت‌های فرهنگی، زبانی، اقتصادی و سکونتی گفتند. برخی از آنان همچنین از اجبار خود برای کار در منازل یا کارخانجات گفتند که از اشتغال‌های سطح پایین مقصد به حساب می‌آید.

ندا (۳۰ساله، لیسانس، ۸سال اقامت): دختر خاله‌م
 هست که اونم خیلی دوست داره بیاد. اونم خیلی
 دوست داره خودش جدا بشه. بره جایی که استقلال
 داشته باشه.

عوامل مختلف سبب می‌شود با وجود تلاش‌های بسیار، دشواری‌های زندگی پایدار باشند. زنان مشارکت‌کننده از تنگدستی و فقر پایدار گفتند که از خانه پدری و در زادگاه و حتی بعد از مهاجرت با وجود اشتغال سخت در مقصد نتوانستند از آن رهایی یابند. بیماری، حمایت از والدین به دلیل ناتوانی جسمی و اقتصادی، نیافتن شغل مناسب، فقدان حمایت، گرانی مقصد و عدم تعادل هزینه-درآمدی، اعتیاد و زندانی شدن همسر، نابودی مهارت در مقصد به دلایل مختلف نظیر عدم استقبال، عدم اعتماد به نفس، ناآشنایی و ... از عوامل پایداری رنج و سختی برای زنان مشارکت‌کننده بود. زنان مهاجر از پذیرش این سختی گفته و در مواردی که فشار روانی و اقتصادی ورای تصور بوده، مجبور به تن دادن به روابطی نظیر ازدواج موقت یا از نوع غیر عرف شده بودند.

لیلا (۴۳سال، دیپلم، ۷سال اقامت): در مورد عدم استقبال از مهارت خود در مقصد می‌گوید: اون چیزی که اونجا دوخت می‌کردم/اینجا استفاده نمیکنن...

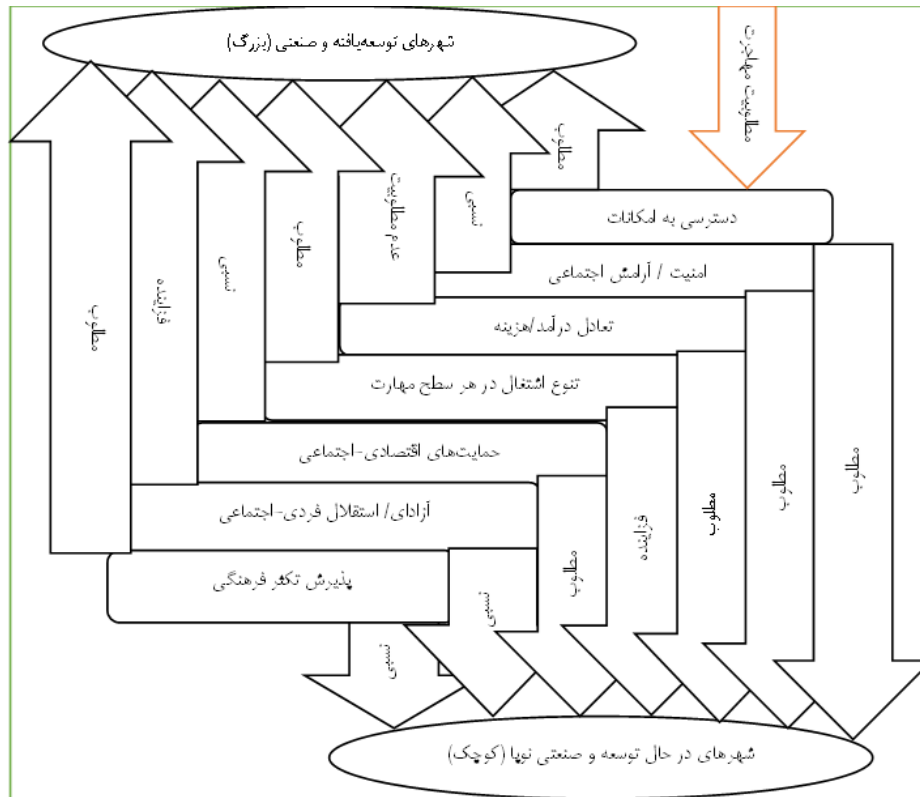
به نظر می‌رسد بسترها با گسترش مساحت، افزایش جمعیت و تحولات فرهنگی و اجتماعی مطلوبیت خود را در برخی ابعاد نه تنها برای شهروندان از دست داده، بلکه دیگر در هزینه-فایده مهاجرتی؛ منطقه‌ای مناسب برای مهاجرت و ماندگاری محسوب نمی‌شوند. زنان مهاجر برخی مناطق مقصد را محل تمرکز مهاجران دانستند که نه تنها پذیرای جمعیت وسیعی از هم زادگاهی‌های آنان است بلکه، محل زندگی گروه‌های مختلف از مناطق دیگر با فرهنگ‌ها و رفتارهای اجتماعی گاه متناقض است. آنان هجوم گسترده مهاجران به مقصد را سبب از بین رفتن مطلوبیت این شهر در ابعاد مختلف اقتصادی و امنیت محیطی نظیر گرانی فزاینده و افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی دانستند و این امر تشویق به بازگشت یا مهاجرت دوباره به دلیل از بین رفتن شرایط فرهنگی و اجتماعی مساعد را برای آنان به همراه داشته‌است. زنان مشارکت‌کننده که تجربه زندگی در کلانشهرهایی نظیر تهران و شیراز را داشتند، یکی از مشوق‌های مهاجرت به یزد را در سال‌های گذشته ارزانی این شهر و تعادل هزینه-درآمدی آن می‌دانستند. آزادی و استقلال اجتماعی و فرهنگی، امنیت محیطی و تعادل هزینه-درآمد از مشوق‌های مهاجرت به شهر یزد بوده که در حال کاهش است. هرچند هنوزم بستر مقصد پاسخ‌گوی شغلی در هر زمینه مهارتی بوده و مهاجران به‌ویژه زنان از حمایت‌های اجتماعی و اقتصادی مطلوبی در این شهر برخوردارند ولی به نظر می‌رسد با افزایش روزافزون جمعیت در

کنار اشتغال‌های مخرب در زمینه آلودگی‌های زیستی، این شهر با کاهش مطلوبیت به دلیل افت آرامش اجتماعی، امنیت اقتصادی و افزایش ناهنجاری‌های زیست‌محیطی روبرو است.

فرشته (۳۷ساله، سوم راهنمایی، ۷سال اقامت):
 الان یزد خیلی خراب شده... سالی که من اومدم تا
 دوسال که اومده بودم خیلی دوست داشتیم. مارفته
 بودیم برای دادگاه شوهرم/زادگاه/ دو نفر اومده بودند از
 یزد موتور دزدیده بودن رفته بود/زادگاه/. یزد کم کثیف
 کردن، خراب کردن.

بحث و نتیجه‌گیری

ترغیب به مهاجرت و ماندگاری در مقصد از درآمیختگی دافعه‌های مبدأ و جاذبه‌های مقصد رخ می‌دهد. توماس (۲۴) تصمیم به مهاجرت را نتیجه عدم تعادل اجتماعی-اقتصادی در کشور مبدأ و عوامل اجتماعی-اقتصادی در کشورهای مقصد می‌داند. از دید زنان مهاجر مطلوبیت مهاجرت بستگی به عوامل مختلف دارد که دسترسی به امکانات (۲، ۷)، آزادی و استقلال فردی-اجتماعی و پذیرش تکثر فرهنگی، امنیت و آرامش اجتماعی-زیست محیطی، تعادل هزینه-درآمدی، تنوع اشتغال در هر سطح مهارتی، حمایت‌های اقتصادی-اجتماعی از برجسته‌ترین ابعاد آن هستند. به نظر می‌رسد در یک هزینه-فایده مهاجرتی/ماندگاری در صورت حفظ یا کاهش مطلوبیت بسترها تمایل و میزان این روند متغیر می‌شود. در برخی ابعاد مناطق با توسعه و افزایش جمعیت، مطلوبیت خود را حفظ یا افزایش می‌دهند. با توجه به اینکه تحرک مکانی از جمله استراتژی شناخته شده برای (دسترسی به) امتیازات اجتماعی در بین زنان است (۲۵)، دسترسی به امکانات به ویژه برای زنان با پیشرفت شهرها در زمینه‌های مختلف اجتماعی-اقتصادی نظیر تحصیلی، شغلی، رفاهی و حضور قوی و روزافزون زنان در این بسترها روز به روز افزون‌تر می‌شود. از سوی دیگر زنان در شهرهای کوچک هرچند یک شروع سریع تغییر سبک زندگی و نگرشی را تجربه می‌کنند، اما در این مناطق آزادی و استقلال اجتماعی هنوز به عنوان یک امر بدهی از سوی همه اقشار جامعه به‌ویژه در زمینه عینی نظیر پوشش، نوع رفتار و ... سخت مورد پذیرش قرار می‌گیرد. زمانی که زنان مهاجر از مناطق توسعه‌نیافته و ایستای فرهنگی به این شهرها وارد می‌شوند، آزادی و استقلال زنان بومی برای آنان جدید و قابل توجه بوده و سبب افزایش سرمایه اجتماعی و استقلال آنان می‌شود (۱). در مقابل زنان مهاجر از شهرهای بزرگ با توسعه و فرهنگ پیشرو در زمینه زیست اجتماعی زنان، با ورود به شهرهای کوچک به واسطه غلبه سنت و عرف؛ با تضادهای نگرشی و ارزشی فزاینده‌ای روبرو هستند.

شکل ۲- طرح‌واره نظری (محقق ساخته)

محیط آشنا محافظت می‌شود. همچنین جمعیت کم این بسترها هم در آرامش اجتماعی با تسریع رفت و آمد و هم در زمینه مسائل زیست محیطی اثرگذار است. روندی که می‌توان در زمینه کاهش کیفیت زندگی شهر یزد در مقایسه با آغاز توسعه‌یافتگی و هم‌اکنون مشاهده کرد (۲۷). در بعد تعادل هزینه-درآمدی هرچه منطقه کوچک‌تر باشد، هزینه زندگی کمتر است. در این راستا شهرهای کوچک از تعادل مناسبی در این زمینه برخوردارند. این مناطق به دلیل توسعه‌یافتگی کمتر و به اصلاح لوکس نبودن، شهر گرانی محسوب نمی‌شوند. ارزانی شهرهای در حال توسعه در زمینه‌های مختلف نظیر خانه، زمین، اجاره‌بها، هزینه روزانه زندگی و ... از یک سو و وجود اشتغال‌های فراوان با مزایای شغلی مناسب از سوی دیگر مهاجران را قادر می‌سازد با گذشت زمان با داشتن پس‌اندازی معقول بتوانند کیفیت زندگی خود را بهبود بخشند. گفته‌های زنان مهاجر با تجربه زندگی در شهرهای بزرگ و حتی قدمت طولانی زندگی در یزد، از کاهش این تعادل با حرکت شهر به سمت بزرگ شدن، افزایش جمعیت و لوکس شدن زندگی حکایت دارد (۲۸). راونشتاین (۲۹) و اورت لی (۳۰) نیز با معرفی مهاجرت به عنوان کنشی عقلانی، انگیزه مهاجران را جستجوی بهتر زندگی اقتصادی می‌دانند. شاید بزرگترین مزیت کلانشهرهای کوچک تنوع شغلی گسترده و امکان دستیابی به اشتغال در این مناطق با هر سطح مهارتی یا حتی بی‌مهارتی مطلق باشد. پژوهش‌های بسیاری

تجربه زنان مهاجر از شهرهای بزرگ نشان می‌دهد این بعد با توسعه شهرها افزون‌تر شده و بر مطلوبیت آن افزوده می‌شود. همچنین در بعد تکثر فرهنگی شهرهای کوچک به دلیل این که در مرحله آغازین توسعه هستند و تا قبل از آن مهاجرپذیری بالایی نداشته‌اند، افراد غالباً بومی بوده و منطقه تقریباً دارای فرهنگ یکدستی است. در این شهرها به دلیل غالب بودن جو سنتی پذیرش مهاجران با فرهنگ‌ها و ارزش‌های متفاوت، گاه با دشواری همراه بوده و رفتار زنان مهاجر از فرهنگ بازتر و برابرتر جنسیتی به دلیل تازه بودن مورد انتقاد قرار می‌گیرد. زنان مهاجر در این بسترها به تدریج سعی می‌کنند در یک کنش دوسویه با بومیان با ادغام یا یکپارچگی، مطلوبیت خود را در این بسترها به حداکثر برسانند (۱۵، ۲۶). به نظر می‌رسد با حرکت شهرهای کوچک به سمت توسعه‌یافتگی و مهاجرپذیری فزاینده، پذیرش تکثر فرهنگی آسان‌تر می‌شود. اما برخی ابعاد مطلوبیت با توسعه شهرها به تدریج کاهش یافته و زنان را در دوراهی انتخاب مهاجرت-ماندگاری یا بازگشت قرار می‌دهد. در بعد امنیت و آرامش اجتماعی-زیست محیطی در شهرهای کوچک به دلیل غلبه ساخت بومی، محیط آشنای اجتماعی-فرهنگی در راستای کنترل ناهنجاری‌های اجتماعی عمل می‌کند. به خصوص زنان تنها، با سکونت در این شهرها به دلیل جو آشنای شهر مطمئن هستند که از یک سو رفتارهای آنان از لحاظ آسیب‌های اجتماعی کنترل شده و از سوی دیگر توسط این

(۲۰۴،۸،۹،۱۱،۱۲،۱۳،۱۴) دستیابی به اشتغال را یکی از انگیزه‌های مهم زنان برای مهاجرت بیان می‌کنند. در این بسترها به دلیل رشد و توسعه شهر در ابعاد مختلف اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی با شروع حضور وسیع زنان در اجتماع روبرو هستیم. این شهرها از یک سو مناطق شغلی بسیار مناسب برای زنان با مهارت‌های بالای شغلی به‌ویژه در زمینه اشتغالی-آموزشی زنان است و از سوی دیگر بسترهای مطلوبی برای اشتغال‌های سطح پایین‌تر زنان نظیر کار در منازل و کارهای خانگی می‌باشد. در این جوامع زنان به واسطه تحصیلات و اشتغال و تغییرات نگرشی نظیر افزایش جایگاه و بهبود شرایط اقتصادی، نیازمند کسانی هستند که بخشی از وظایف زنانگی آنان را بر عهده بگیرد. مضاعف اینکه کاهش تبعیض‌های جنسیتی در این شهرها سبب می‌شود که زنان در عرصه‌های مختلف شغلی نظیر کار در کارخانجات، فروشگاه‌ها و ... هم‌پای مردان پذیرفته شوند. حاشیه امن شغلی در این شهرها با توسعه روزافزون و افزایش جمعیت به تدریج به دلیل عرضه بیش از تقاضای بازار از دست می‌رود. در بعد حمایت اقتصادی-اجتماعی شهرهای کوچک حاشیه‌های کمتری دارند. در این میان هزینه اجاره‌بهای کمتر در سطح محله‌های یک‌شهر نسبت به مرکز آن مهاجران را به سمت محلات برای زندگی سوق می‌دهد. این حضور در بافت سنتی و محله‌ای شهر سبب می‌شود مردم بومی، خیرین و... با آگاهی از شرایط زندگی مهاجران به‌ویژه زنان سرپرست خانوار سعی در کمک به آنان از لحاظ اقتصادی و اجتماعی نظیر یافتن مسکن و اشتغال یا کمک‌های خیرخواهانه همچون تأمین مایحتاج آن‌ها کنند. این حمایت با گسترش فضا و غلبه بیگانگی در زندگی شهری به تدریج کاهش یابد. از برآیند مطالب ذکر شده به نظر می‌رسد نه تنها قدم در مسیر مهاجرت یک برآورد ذهنی در زمینه میزان مطلوبیت است، بلکه ماندگاری در مقصد، مهاجرت دوباره و تشویق گروه آشنایان به مهاجرت نیز، در یک محاسبه پیچیده از نوع و میزان شاخص مطلوبیت مهاجرت صورت می‌گیرد. با در نظر داشتن اینکه در هیچ بستری مطلوبیت کامل یافت نمی‌شود و با توجه به بازاندیشی مداوم زنان در زمینه ابعاد و میزان مطلوبیت در مسیر مهاجرت، شهرهای کوچک به دلایل اجتماعی-اقتصادی در هزینه-فایده مهاجرت شرایط مساعدی تری دارند که تلاش زنان را برای بهبود کیفیت زندگی‌شان اثربخش‌تر کنند. در نتیجه می‌توان گفت شهرهای کوچک برای زنان مهاجر به ویژه از مناطق کمتر توسعه‌یافته به‌عنوان مقصد اولیه، دارای مطلوبیت مناسبی هستند. چنان‌که پژوهش‌های مختلفی (۲۰۳۱) نیز نوع سرمایه انسانی و مقصد مهاجرتی را در ارتباط باهم می‌داند. زندگی در این مناطق به دلیل امکانات گسترده، تناسب اشتغال و مهارت و دارای بودن تعادل هزینه-درآمدی؛ پیشرفت اقتصادی و از ورای آن آرامش را برای زنان مهاجران به‌همراه دارد. از سوی دیگر می‌توان گفت در شهرهای کوچک نسبت به شهرهای پیشرفته و بزرگ به دلیل فاصله ارزشی کمتر در زمینه جایگاه زنان و میزان آزادی و استقلال‌شان، نسبت به مناطق توسعه نیافته و ایستای فرهنگی؛ زنان مهاجر از این مناطق تنش‌های کمتر هویتی-ارزشی را تجربه کرده و قادرند به تدریج به همسویی در این زمینه

با زنان بومی دست یابند. همچنین فضای سنتی و آشنای شهر شاید در برخی مواقع با تعیین سبک زندگی رنجش را برای زنان مهاجر به‌همراه دارد. اما در بعد کلی می‌توان عنوان داشت کنترل‌های اجتماعی در این بسترها تأثیر به‌سزایی در تأمین امنیت و حمایت‌های اجتماعی-اقتصادی از سوی مردم بومی برای آنان دارد که گاه نجات‌دهنده زندگی زنان مهاجر است. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌هایی به تفکیک سن، موقعیت اقتصادی، سطح تحصیلات و میزان و نوع مهارت در حوزه مهاجرت زنان صورت گیرد. نتایج هر یک از این پژوهش‌ها برای دستیابی به درک عمیق و دیدی وسیع‌تر در حوزه مهاجرت زنان به‌ویژه شرایط زندگی در مقصد و میزان مطلوبیت یا آسیب حاصل از مهاجرت برای زنان بسیار حائز اهمیت است.

ملاحظات اخلاقی

تمامی مصاحبه‌شوندگان با تکمیل فرم رضایت در مطالعه شرکت کردند و محققین به آنها اطمینان دادند که نتایج تحقیق محرمانه است. همچنین در جریان مصاحبه و برخوردهای سعی بر حفظ مناعت طبع و حرمت مشارکت‌کنندگان بود.

حامی مالی

این مقاله فاقد حمایت مالی است.

مشارکت نویسندگان

مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد می‌باشد. نویسنده اول دانشجوی کارشناسی ارشد جمعیت‌شناسی دانشگاه یزد، نویسنده دوم استاد راهنما و نویسنده مسئول و نویسنده سوم استاد مشاور پایان‌نامه هستند.

تعارض منافع

نویسندگان دارای تعارض منافع نمی‌باشند.

References

1. Khaje Nouri, B., & Sharifi, A. (2022). An Overview of the Contexts, Types and Consequences of Women's International Migration. *Quarterly Journal of Woman and Society*, 13(49), 53-74. [Persian].
2. Moshfegh, M., & Khazai, M. (2015). A Study on Characteristics and Determinants of Independent woman migrants in Iran. *Women's Strategic Studies*, 17(67), 85-124. [Persian].
3. Radowicz, J. (2021). Searching for the Best Way of Integration. *Migrant Women in Europe. Studia Europejskie – Studies in European Affairs*, 3/2021.
4. Ismaili, Nasibeh, & Mahmoudian, Hossein. (2016). A Study on Factors Influencing Educational and Occupational Migration of Iranian Young Women during 2006-2011. *Strategic studies of sport and youth*, 15 (34), 113-128. [Persian].
5. Naqdi, E., & Zare, S. (2014). Studying the socio-cultural attitudes and behaviors of marginalized women (Study case: Saadi town of Shiraz). *Urban Sociological Studies (Urban Studies)*, 3(9), 67-96. [Persian].
6. Birchall, J. (2016). Gender, age and migration: An extended briefing. IDS.
7. Sadeghi, S. & Valadvand, L. (2015). Gender and Migration: A Sociological Analysis of Gender Differentials in Internal Migration in Iran, *Journal of Contemporary Sociological Research*, 4(7), 55-78. [Persian].
8. Fleury, A. (2016). Understanding women and migration: A literature review. *Knomad Working Paper 8*.
9. Sadati, J., Alavi, M. (2018). "Causes and social consequences of women's migration". *Women's Research Studies*, ۲(۸), 61-76. [persian].
10. Mahmoudian, H., & Mahmoudiani, S. (2017). A Study of the role of women in decision-making for family migration to Tehran province. *Woman in Development & Politics*, 15(4), 477-498. [persian].
11. Esmaeli, N., & Mahmoudian, H. (2017). Determinants in the women's migration to Hamedan. *Two Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research*, 6(10), 61-83. [persian].
12. Ha Noi (2021). Domestic migration among ethnic minority women, *A Situation Analysis*, 1-110.
13. Tittensor, D., Mansouri, F. (2019). The Feminisation of Migration? A Critical Overview. In: Tittensor, D., Mansouri, F. (eds) *The Politics of Women and Migration in the Global South*. Palgrave Pivot, London.
14. Lattof, S. R., Coast, E., Leone, T., & Nyarko, P. (2018). Contemporary female migration in Ghana: Analyses of the 2000 and 2010 Censuses. *Demographic Research*, 39, 1181-1226.
15. Afyouni, S., & Ghasemi, A. (2019). Analysis of Women's Lived Experience of Migration

- (The Study of Women's Cross-Border Migration). *Social Sciences*, 26(87), 155-178. [Persian].
16. Seifi, A. (2017). The Causes and the Consequences of the Feminization of International Migration in the Light of Human Security with an Emphasis on International Law: Challenges and Solutions. *Women Studies*, 8(19), 85-120. [Persian].
17. Afshani, S., & Shiri Mohammadabad, H. (2023). Exploring Consequences of Internal Migration in the Province of Yazd, Iran: A Qualitative SWOT Approach. *Journal of Population Association of Iran*, 17(34), 269-308. [Persian].
18. Blanchet, T., & Biswas, H. (2021). Migration and Gender in Bangladesh: An Irregular Landscape. Geneva: ILO.
19. Albrecht, C., Pérez, M. H., & Stitteneder, T. (2021). The integration challenges of female refugees and migrants: where do we stand? In *CESifo Forum*, 22(02): 39-46. München: ifo Institut-Leibniz-Institut für Wirtschaftsforschung an der Universität München.
20. Zlotnik, H. (2003). The global dimensions of female migration. *Migration information source*, 1, 19-20.
21. United Nations Population Division (2022), *World Migrant Stock: The 2022 Revision Population Database*: 1-4.
22. Mahmoudian, H.; Mahmoudiani, S. (2018). "Study on the situation of internal migration and urbanization in Iran with an emphasis on the period 2011-2016". United Nations Population Fund, School of Social Sciences, University of Tehran. [Persian].
23. Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research (3rd ed.): Techniques and procedures for developing grounded theory*. SAGE Publications, Inc.,
24. Thomas, D. (1941). "Social and Economic Aspects of Swedish Population Movements", 1750-1933. Pp. xxiv, 487. New York: The Macmillan Co.
25. Uteng, T. P. (2012). Gender and mobility in the developing world.
26. Barry, D. T. (2005). Measuring acculturation among male Arab immigrants in the United States: An exploratory study. *Journal of Immigrant Health*, 7, 179-184.
27. Zakarian, M., Mousavi, M. & Bagheri Kashkouli, A. (2012). Environmental issues and sustainable development of cities in Yazd province. *Geography*, 11 (new period) (39), 292-315. [Persian].
28. Azadkhani, P. (2017). Rurban: An appropriate policy to avoid movement of populations to big cities and metropolises (A case study of small cities of Ilam Province). *Urban Structure and Function Studies*, 4(15), 77-99. [Persian].
29. Ravenstein, E. G. (1885). *The laws of migration*. Royal Statistical

Society.48(2),167-235 .

30. Lee, E. S. (1966). A theory of migration. Demography, 3(1), 47-57.
31. Gouws, A. (2010). The feminisation of migration. Africa Insight, 40(1), 169-180.